

"Dördüncüsü: Onun için bir nevi varlık demek olan, hafızaların levhalarında temessül eden Rabbânî tesbihlerin bekası..." İzah eder misiniz?

"Bu mevcudat-ı seyyâle ancak birer aynadır ve zeval, fenâ ve bekalarında taayyünat-ı itibariyelerinin değişmesiyle altı cihetten teceddüde mazhardır..."

Şu akıp giden mevcudat ve eşya Allah'ın isim ve sıfatlarına birer aynadırlar. İtibari bir belirme ve görünme ile zaman sahnesine çıkarlar, asıl maksat olan manalara hizmet edip zaman sahnesinden tekrar çekilirler. Değişen ve kaybolan eşyanın maddi formatıdır, yoksa hizmet ettiği baki mana ve güzellikler daimi ve bakidirler. Mesela, bir elma bir mevsimde taayyün eder, yani görünür manaya hizmet eder sonra kaybolur. Ama arkasından gelen başka elmalar o misyonu devam ettirirler. İşte o maddi elmanın bir defa görünmesi ve sonra kaybolması taayyünat-ı itibariyedir.

"Birincisi: Güzel mânâlarının ve misalî hüviyetlerinin bekası."

Elma üzerinden gidecek olursak, bir elma esası ve ruhu hükmünde olan İlahi isimlere hizmet ettikten sonra maddesi dağılır ve kaybolur. Lakin ruh yani o elma arkasında işleyen asıl esma baki kaldığı için elmanın manası ve türü kaybolmuyor. Mesela, son üç yüz yıl içinde milyonlarca maddi elma kaybolup gittikleri halde arkasından gelenler onları bir cihetle temsil ile devam ettiriyorlar. İnsanlarda her bir insanın ruhu varken elma türünde bir ruh olup her bir elmanın arkasında bir müddet duruyor, sonra o ruh öbür elmanın arkasına geçiyor. Ama elmanın nev ruhu insan ruhu gibi baki kalıyor.

"İkincisi: Suretlerinin elvah-ı misaliyede bâkî kalması."

Yine elma üzerinden gidecek olursak, elmanın maddesi ve maddi formatı o güzel manaya hizmet ettikten sonra kaybolduysa bile alem-i misalde onun imaj ve fotoğrafı baki kalıyor. Evet alem-i misal maddi alemin imajının alınıp muhafaza edildiği bir

alemdir ki, her fani madde o alemde bir cihetle ölümsüzleşip beka kazanıyor.

"Dördüncüsü: Onun için bir nevi vücut demek olan, elvâh-ı mahfuzada mütemessil Rabbânî tesbihatının bekası."(1)

Elvah-ı mahfuz, her şeyin kayıt ve muhafaza edildiği levh-i mahfuzdur ki, her bir eşyanın fitri ibadet ve tesbihatları bu levhada temessül ediyor. Yani bir cihetle aynı ile o levhada hayat bulup bekaya mazhar oluyor. Mesela, bir çiçeğin fitri tesbih ve ibadetleri levh-i mahfuzda aynı maddi alemde olduğu gibi hatta daha da rasih ve sağlam bir şekilde vücuda mazhar olup orada bakileşiyor.

Temessül, bir şeyin bir yerde aynı ile tezahür edip görünmesi demektir. Bir nesnenin aynada görünmesi temessülün en basit ve en alt numunesidir. Temessülün en üst perdeden tecellisi o nesnenin o yerde aynı ile görünmesi demektir. Madem her bir şey kader levhalarında temessül ediyor, öyle ise bu dünyadaki fena ve zeval hakiki değil sadece bir boyut ve form değişimidir diyebiliriz.

(1) bk. [Şualar, Dördüncü Şua](#).